

Zaak C-677/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

14 november 2023

Verwijzende rechter:

Krajský súd v Prešove (Slowakije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 oktober 2023

Verzoekende partijen:

A.B.

F.B.

Verwerende partij:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

WERKDOCUMENT

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Hoger beroep tegen een vonnis dat is gewezen in het kader van een procedure strekkende tot vaststelling dat de in rekening gebrachte rente en kredietkosten niet verschuldigd zijn alsmede tot teruggaaf wegens ongerechtvaardigde verrijking en tot vaststelling dat de bepalingen van de overeenkomst ontoelaatbaar zijn.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële vragen

De verwijzende rechter verzoekt om uitlegging van artikel 10, lid 2, onder c), van richtlijn 2008/48, gelezen in samenhang met het vereiste dat de duur van een kredietovereenkomst daarin op duidelijke en beknopte wijze wordt vermeld, en vraagt zich af of de in een dergelijke overeenkomst opgenomen vaststelling van de duur ervan overeenstemt met de periode die in artikel 3, lid 1, van richtlijn 2005/29 wordt omschreven met de bewoordingen „gedurende [...] een commerciële transactie”. De verwijzende rechter verzoekt tevens om uitlegging van artikel 10, lid 2, onder g), van richtlijn 2008/48, gelezen in samenhang met het vereiste dat alle hypothesen die zijn gebruikt bij de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage op duidelijke en beknopte wijze in de kredietovereenkomst worden vermeld.

Prejudiciële vragen

A.1 Moet artikel 10, lid 2, onder c), van richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad (PB 2008, L 133, blz. 66; hierna ook: „richtlijn 2008/48”) aldus worden uitgelegd dat de duidelijke en beknopte vermelding van de duur van een kredietovereenkomst in een contractueel beding:

- vereist dat de looptijd van de betreffende overeenkomst duidelijk wordt vermeld, bijvoorbeeld door de datum van sluiten en aflopen van de overeenkomst (van... tot...) aan te geven, mogelijk met gebruikmaking van op een kalender terug te vinden tijdseenheden zoals maanden of jaren (bijvoorbeeld voor een periode van één jaar), of
- dat het volstaat dat de consument de duur van de overeenkomst kan berekenen op basis van de contractuele bedingen of deze duur anderszins kan vaststellen, bijvoorbeeld op basis van het aantal maandelijkse termijnen of het tijdstip van volledige aflossing van het krediet?

A.2 Moet artikel 10, lid 2, onder c), van richtlijn 2008/48 aldus worden uitgelegd dat de in een kredietovereenkomst opgenomen vermelding van de duur ervan overeenstemt met de periode die in artikel 3, lid 1, van richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van richtlijn 84/450/EEG van de Raad, richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad (hierna ook: „richtlijn 2005/29”) wordt omschreven met de bewoordingen „gedurende [...] een commerciële transactie”?

B Moeten de in artikel 10, lid 2, onder g), van richtlijn 2008/48 opgenomen bewoordingen „op duidelijke en beknopte wijze” en „alle bij de berekening van dit percentage gebruikte hypothesen” aldus worden uitgelegd dat:

- de hypothesen die zijn gebruikt voor de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage (JKP) in de betreffende overeenkomst duidelijk als zodanig moeten worden vermeld, of dat
- de consument op basis van de contractuele bedingen zelf de relevante hypothesen dient vast te stellen die voor de berekening van dat percentage zijn gebruikt?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad (PB 2008, L 133, blz. 66): artikel 5, lid 1, onder g), artikel 6, lid 1, onder f), artikel 10, lid 2, onder c), d), f), g) en h), artikel 10, lid 5, onder f), artikel 19, lid 5, en bijlage III, punt 3

Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van richtlijn 84/450/EEG van de Raad, richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad („richtlijn oneerlijke handelspraktijken”) (PB 2005, L 149, blz. 22): artikel 3, lid 1, en artikel 7, lid 1

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebitel'ských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitel'ov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (wet nr. 129/2010 inzake consumentenkrediet en andere kredieten en leningen aan consumenten en tot wijziging van bepaalde wetten; hierna: „wet nr. 129/2010”): § 9, lid 2, en § 11, lid 1.

In § 9, lid 2, van wet nr. 129/2010 is bepaald dat „een consumentenkredietovereenkomst naast de algemene gegevens genoemd in de Občiansky zákonník (burgerlijk wetboek) de volgende gegevens moet bevatten:

[...]

f) de duur van de consumentenkredietovereenkomst en de datum van de uiteindelijke aflossing van het consumentenkrediet,

g) het totale bedrag en de specifieke valuta van het consumentenkrediet en de voorwaarden voor de uitkering van het krediet,

[...]

i) de debetrentevoet van het consumentenkrediet, de voorwaarden die de toepassing ervan regelen, een index of referentierentevoet die daarop betrekking heeft, alsmede de termijnen, de voorwaarden en de procedure voor de wijziging ervan; indien naargelang van de omstandigheden verschillende debetrentevoeten worden toegepast, wordt deze informatie met betrekking tot alle toepasselijke rentevoeten verstrekt,

j) het jaarlijkse kostenpercentage en het totale door de consument te betalen bedrag, berekend op basis van de ten tijde van het sluiten van de consumentenkredietovereenkomst geldende gegevens; alle bij de berekening van dit percentage gebruikte hypothesen worden vermeld;

k) het bedrag, het aantal en de termijnen van de aflossing van de hoofdsom, de rente en de andere kosten en, in voorkomend geval, de volgorde waarin de betalingen aan de verschillende openstaande saldi tegen verschillende rentevoeten worden toegerekend met het oog op aflossing;

l) [...],

m) een beknopt overzicht van de termijnen en de voorwaarden voor de aflossing van de rente en daarmee verband houdende vaste of eenmalige kosten, indien de kosten en de rente moeten worden afgelost zonder dat deze aan de hoofdsom worden toegerekend,

n) de eventuele kosten voor het aanhouden van een of meer rekeningen indien dat vereist is voor de boeking van betalingen en kredietopnemingen, en indien het openen van een rekening verplicht is, tezamen met de kosten voor het gebruik van betaalmiddelen voor zowel betalingen als kredietopnemingen, andere uit de kredietovereenkomst voortvloeiende kosten, alsmede de voorwaarden waaronder die kosten kunnen worden gewijzigd;

[...]

r) het bedrag van de kosten die door de consument aan een notaris moeten worden betaald, indien de kredietgever deze kosten kent.

[...]”.

Overeenkomstig § 11, lid 1, van deze wet wordt een toegekend consumentenkrediet geacht rente- of kostenvrij te zijn indien:

[...]

b) de consumentenkredietovereenkomst niet de in § 9, lid 2, onder a) tot en met k), r) en y), bedoelde gegevens bevat,

[...].

Zákon č. 40/1964 ZB., Občiansky zákonník (wet nr. 40/1964 houdende het burgerlijk wetboek; hierna: „burgerlijk wetboek”): § 122, leden 1 en 2.

Overeenkomstig § 122, lid 1, van het burgerlijk wetboek vangt een in dagen gestelde termijn aan op de dag die volgt op de gebeurtenis die bepalend is voor het begin ervan. Een halve maand wordt geacht vijftien dagen te tellen.

Overeenkomstig § 122, lid 2, van het burgerlijk wetboek eindigt een in weken, maanden of jaren gestelde termijn op de dag waarvan de naam of datum overeenstemt met de dag waarop de gebeurtenis waarmee de termijn ingaat, zich voordoet. Indien een dergelijke dag er in de laatste maand niet is, eindigt de termijn op de laatste dag van die maand.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 Op 29 oktober 2014 hebben de verzoekende partijen in de onderhavige zaak met de verwerende bank een consumentenkredietovereenkomst gesloten en diezelfde dag is het bedrag van het verleende krediet overgemaakt op hun bankrekening. De kredietovereenkomst is gesloten voor bepaalde tijd en de verzoekende partijen hebben zich ertoe verbonden om het krediet af te lossen in 108 maandelijkse termijnen van 54,20 EUR. De maandelijkse termijnen dienden uiterlijk op de twintigste dag van elke maand te worden betaald. De eerste termijn moest worden betaald op 20 december 2014 en de laatste aflossingsdatum van het krediet is vastgesteld op 20 november 2023. Het jaarlijkse kostenpercentage (hierna: „JKP”) is vastgesteld op 17,93 % en het totale terug te betalen bedrag beliep 5 858,98 EUR.
- 2 Het punt van de consumentenkredietovereenkomst met als opschrift „Bij de berekening van het JKP gebruikte hypothesen” luidde als volgt: „Het krediet is onverwijld en volledig verleend; de kredietnemer voldoet aan zijn verplichtingen onder de voorwaarden en binnen de termijnen die in de kredietovereenkomst zijn vastgesteld; de overeengekomen debetrentevoet is geldig tot het einde van de

kredietrelatie.” Punt 12 van deel III van de overeenkomst bepaalde dat „[d]e overeenkomst [...] voor bepaalde tijd [wordt] gesloten totdat alle uit de verlening van het krediet voortvloeiende betrekkingen volledig zijn afgewikkeld”.

- 3 De verzoekende partijen hebben de geldigheid van de kredietovereenkomst betwist ten aanzien van de Okresný súd Prešov (rechter in eerste aanleg Prešov, Slowakije) en hebben daarbij aangevoerd dat de overeenkomst inbreuk maakt op hun consumentenrechten omdat de overeenkomst geen vermelding bevat van de duur ervan en van de bij de berekening van het JKP gebruikte hypothesen.
- 4 De rechter in eerste aanleg heeft het beroep afgewezen op grond dat het volstaat dat de duur van de overeenkomst kan worden afgeleid uit de bedingen van de kredietovereenkomst, namelijk uit het aantal maandelijkse termijnen en uit de datum van betaling van de eerste en de laatste termijn.
- 5 De verzoekende partijen hebben hoger beroep tegen dit vonnis ingesteld bij de Krajský súd v Prešove (rechter in tweede aanleg Prešov, Slowakije), de nationale rechter die het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing heeft ingediend (hierna: „verwijzende rechter”).

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 6 De verzoekende partijen voeren aan dat de consumentenkredietovereenkomst bij herhaling inbreuk maakt op hun consumentenrechten omdat de overeenkomst geen vermelding bevat van de duur van de overeenkomst en van de bij de berekening van het JKP gebruikte hypothesen. Indien de grieven van de verzoekende partijen gegrond worden geacht, kunnen zij verzoeken dat de bank voor de inbreuk op hun consumentenrechten wordt gestraft, ook door aan de bank het recht op rente te ontzeggen.
- 7 De verzoekende partijen zijn van mening dat de passage van de overeenkomst waarin staat dat „de overeenkomst voor bepaalde tijd wordt gesloten totdat alle uit het krediet voortvloeiende betrekkingen zijn afgewikkeld” onduidelijk is en in de plaats treedt van de verplichte vermelding van de duur van de kredietovereenkomst. De verzoekende partijen zijn van mening dat een kredietovereenkomst een duidelijke vermelding van de duur ervan dient te bevatten, zodat de consument deze duur niet op basis van andere contractuele bedingen hoeft vast te stellen.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

Eerste vraag

- 8 De verwijzende rechter merkt om te beginnen op dat het Hof in de zaak Home Credit Slovakia reeds heeft uitgelegd wat een duidelijke en nauwkeurige vermelding van de verplichte gegevensbestanddelen van een

consumentenkredietovereenkomst precies inhoudt, met name ten aanzien van het bedrag, het aantal en de frequentie van de kredietaflossingen. In punt 50 van het arrest van 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, heeft het Hof aangegeven dat een kredietovereenkomst de verschillende betaaldata niet hoeft aan te geven, „mits de consument aan de hand van de voorwaarden van die overeenkomst zonder problemen met zekerheid kan weten op welke data hij moet betalen”.

- 9 De verwijzende rechter is evenwel van oordeel dat de duur van de overeenkomst niet zonder problemen kan worden vastgesteld aan de hand van de andere contractuele bedingen, zoals die betreffende de termijnen, of aan de hand van de datum van de volledige aflossing van alle verbintenissen.
- 10 De verwijzende rechter merkt op dat een vermelding van de eerste en de laatste betalingstermijn niet overeen hoeft te komen met de werkelijke duur van de overeenkomst. In dit verband gaat het er met name om dat een kredietovereenkomst betrekking heeft op een dienst die, anders dan bij de aankoop van goederen, wordt verricht gedurende een bepaalde periode en dat de consument gedurende de gehele duur van die verrichting voordeel bij de kredietdienst kan hebben.
- 11 Hoewel de rechter in eerste aanleg van oordeel was dat de duur van een overeenkomst ook kan worden vastgesteld op basis van een overeenkomst op grond waarvan voor bepaalde tijd een contractuele verhouding wordt aangegaan totdat alle krachtens of naar aanleiding van het krediet ontstane betrekkingen volledig zijn afgewikkeld, is de verwijzende rechter van oordeel dat, aangezien de richtlijn vereist dat de duur van de overeenkomst op duidelijke en beknopte wijze wordt vermeld, het bijzonder problematisch is om een nauwkeurig tijds kader voor een kredietdienst vast te stellen en om het tijds kader van een dergelijke dienst en derhalve ook de looptijd ervan en het precieze tijdstip van daadwerkelijke afwikkeling van alle verbintenissen aan te geven. Hoewel een kredietovereenkomst voor bepaalde tijd wordt gesloten, kan de geldigheidsduur van de overeenkomst tot op het tijdstip waarop alle verbintenissen volledig zijn afgewikkeld namelijk niet nader worden bepaald.
- 12 In dit verband verwijst de verwijzende rechter naar de Unierechtelijke regels inzake het begrip „duur van de kredietovereenkomst”. Volgens hem is het duidelijk dat richtlijn 2008/48 een systematisch belang toekent aan de duur van de overeenkomst, wat de conclusie versterkt dat het niet volstaat dat de consumenten de duur van een overeenkomst zelf kunnen berekenen of deze kunnen veronderstellen. Aangenomen kan worden dat, indien de consument de duur van de kredietovereenkomst [zelf] moet berekenen (op basis van de termijnen) of veronderstellen (op basis van de uiteindelijke aflossing van het krediet), deze berekeningen of veronderstellingen met betrekking tot de duur van de overeenkomst niet lijken te voldoen aan het in artikel 10, lid 2, van richtlijn 2008/48 neergelegde vereiste van duidelijkheid en beknoptheid.

- 13 Het Slowaakse recht voorziet er in § 122 van het burgerlijk wetboek in dat de duur [van een overeenkomst] onder meer in maanden en jaren wordt berekend, zodat de vaststelling van de duur van een overeenkomst in maanden of jaren volgens de verwijzende rechter mogelijk overeenstemt met de expliciete vaststelling van de duur van een kredietovereenkomst en derhalve mogelijk voldoet aan het in richtlijn 2008/48 neergelegde vereiste van duidelijkheid en beknoptheid.
- 14 De verwijzende rechter is tevens van oordeel dat de precieze grenzen van de duur van een kredietovereenkomst voor de consument niet alleen relevant zijn vanuit het oogpunt van de uitoefening van zijn rechten tijdens de looptijd van de overeenkomst, maar tevens vanuit het oogpunt van de vaststelling van de periode vóór, gedurende en na een commerciële transactie met betrekking tot een product in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2005/29.
- 15 De verwijzende rechter legt een verband tussen richtlijn 2005/29, richtlijn 2008/48 en richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (zie arrest van 15 maart 2012, Pereničová en Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144). Hoewel de verwijzende rechter niet verzoekt om uitlegging van richtlijn 93/13, kan hij niet uitsluiten dat, met name wat betreft het vereiste van nauwkeurigheid van contractuele bedingen, de verwezenlijking van de door deze richtlijn nagestreefde doelstellingen essentieel is (zie arrest van 20 september 2017, Andriciuc e.a., C-186/16, EU:C:2017:703). De procedure is tevens bedoeld om te beoordelen of de voor de berekening van het JKP gebruikte hypothesen passend zijn, zodat de verwijzende rechter tevens de rechtsfiguur van oneerlijke en misleidende handelspraktijken in overweging wil nemen, wat de vraag doet rijzen of de periode na het sluiten van een commerciële transactie in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2005/29 overeenstemt met de periode na beëindiging van de dienstverrichting, wat mogelijk samenvalt met de periode na afloop van de overeenkomst.

Tweede vraag

- 16 Uit de bewoordingen van artikel 10, lid 2, van richtlijn 2008/48 volgt duidelijk dat de richtlijn vereist dat een kredietovereenkomst de voor de berekening van het JKP gebruikte hypothesen bevat [punt g)], hoewel datzelfde artikel 10, lid 2, tevens vereist dat de verschillende hypothesen, zoals bijvoorbeeld het kredietbedrag [punt d)], het bedrag, het aantal en de frequentie van de betalingen [punt h)] en de kosten [punt k)], afzonderlijk worden vermeld. In deze context rijst de vraag waarom richtlijn 2008/48 vereist dat, naast het JKP zelf, tevens alle voor de berekening van het JKP gebruikte hypothesen worden vermeld, aangezien alle voor de berekening van het JKP gebruikte hypothesen afzonderlijk als verplichte bestanddelen van een kredietovereenkomst vereist zijn.
- 17 De verwijzende rechter is van oordeel dat de voor de berekening van het JKP gebruikte hypothesen moeten worden vermeld in het licht van het vereiste van transparantie van de informatie over het JKP en, subsidiair, in het licht van de mogelijkheid om de juistheid daarvan na te gaan. Deze benadering wordt

bevestigd door het in de inleiding van artikel 10, lid 2, opgenomen vereiste dat deze hypothesen „op duidelijke en beknopte wijze” worden vermeld. De verwijzende rechter is van oordeel dat de gemiddelde consument niet in staat is om alle bij de berekening van het JKP gebruikte hypothesen te identificeren op basis van een overeenkomst die een groot aantal bladzijden telt. In de onderhavige zaak telt de overeenkomst en de Europese standaardinformatie inzake consumentenkrediet 10 bladzijden.

- 18 Indien de verschillende bestanddelen van het JKP in de kredietovereenkomst worden aangeduid als voor de berekening van het JKP gebruikte hypothesen, kan de consument zich in dit verband veel beter oriënteren. Dit komt het duidelijkst naar voren in het geval van de kosten voor het aanhouden van een kredietrekening [artikel 10, lid 2, onder k), van richtlijn 2008/48], wanneer de kredietgever dergelijke kosten niet in aanmerking neemt bij de berekening van het JKP, in de veronderstelling dat dergelijke kosten vrijwillig zijn overeengekomen, hoewel de consument er in feite niet vrijwillig mee heeft ingestemd, waarbij moet worden aangenomen dat uit de bewoordingen van de overeenkomst niet duidelijk volgt of dergelijke kosten al dan niet in aanmerking zijn genomen bij de berekening van het JKP. Aan de hand van het vereiste van de aanduiding van dergelijke kosten als „voor de berekening van het JKP gebruikte hypothesen” kan worden vastgesteld of de kredietgever dergelijke kosten [al dan niet] in aanmerking heeft genomen bij zijn berekeningen.
- 19 De verwijzende rechter is van oordeel dat de richtlijn niet alleen vereist dat de voor de berekening van het JKP gebruikte hypothesen worden vermeld maar tevens dat deze op duidelijke en beknopte wijze worden vermeld. Aan dit vereiste is voldaan wanneer de hypothesen in de vorm van een samenvatting worden gepresenteerd, bij gebreke waarvan mogelijk niet wordt voldaan aan het vereiste van duidelijkheid en beknoptheid aangezien de formule van punt 1 van bijlage I bij richtlijn 2008/48 niet eenvoudig is en een dergelijke constructie (formule en noodzaak om de hypothesen te identificeren in het kader van een lange overeenkomst) niet duidelijk en beknopt lijkt wanneer de consument in het kader van de overeenkomst zelf de verschillende voor de berekening van het JKP gebruikte hypothesen moet identificeren.
- 20 De verwijzende rechter is van oordeel dat richtlijn 2008/48 [artikel 5, lid 1, onder g), artikel 6, lid 1, onder f), artikel 10, lid 5, onder f), artikel 19, lid 5, en punt 3 van bijlage III] herhaaldelijk verwijst naar de voor de berekening van het JKP gebruikte hypothesen als zijnde rechtsinstrumenten, wat wijst op het belang van dergelijke hypothesen, en dat impliciet ook wordt vereist dat alle voor de berekening van het JKP gebruikte hypothesen in geaggregeerde vorm worden uiteengezet.